

Päiväys/ 21.11.2017
Datum

Dnro/Dnr TRAFI/403864/03.03.01/2017

Viite/ HE 145/2017 vp
Referens**Liikenne- ja viestintävaliokunta**
Eduskuntaliv@eduskunta.fi**Liikenteen turvallisuusviraston lausunto hallituksen esityksestä HE 145/2017 vp eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (teema rautatiet)**

Liikenteen turvallisuusvirasto kannattaa hallituksen esitystä, joka sisältää mm. esityksen rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain (*kelpoisuuslaki*, 1664/2009) uudistamiseksi, jonka valmisteluun virasto on kiinteästi osallistunut.

Kelpoisuuslaki on veturinkuljettajadirektiivin (2007/59/EY) täytäntöönpanolaki, joka sisältää lisäksi paljon yksityiskohtaista kansallista lisäsääntelyä. Tarve lain uudistamiseen tunnistettiin jo vuonna 2014, jolloin virasto laati yhteistyössä rautatiejärjestelmän toimijoiden kanssa lain uudistamisesta selvityksen, jossa korostettiin mm. tarvetta nostaa sääntelyn abstraktiotasoa ja kehittää sen toimivuutta sekä tarvetta siirtyä selvemmin eurooppalaiseen turvallisuusjohtamisjärjestelmiä painottavaan malliin. Selvityksen seurauksena liikenne- ja viestintäministeriö teki kelpoisuuslain uudistamisesta hankepäätöksen syksyllä 2015, joka sittemmin kytkettiin nyt esillä olevaan hankkeeseen.

HE 145/2017 sisältää merkittäviä muutosehdotuksia rautatiejärjestelmän kelpoisuussääntelyn uudistamiseksi. Koska esitetyt muutokset ovat vaikutukseltaan laajoja ja vaativat hyvää muutoshallintaa, virasto laati muutoksesta vaikutustenarvioinnin keväällä 2016 ja käynnisti samalla myös laajan sidosryhmäyhteistyön. Yhteistyö on ollut hyvää ja muutosta on pidetty laajalti tervetulleena, mutta samalla myös haastavana. Yksityiskohtaisen sääntelyn poistuessa muutos siirtää vastuuta viranomaisilta EU-sääntelyn edellyttämällä tavalla rautatieliikenteen harjoittajille ja rataverkon haltijoille, mutta mahdollistaa samalla rautatiejärjestelmän toiminnan paremman ja tarkoituksenmukaisemman kehittämisen sekä toiminnan joustavoittamisen.

Muutoksen myötä rautatieliikenteen harjoittajien ja rataverkon haltijoiden turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja yhteistyön merkitys korostuu entisestään ja asettuu EU-sääntelyn edellyttämälle tasolle. Vaikka toimijoiden tulisi jo nyt kattavasti ohjata ja hallita mm. henkilöstönsä kelpoisuuksia ja pätevyyksiä turvallisuusjohtamisjärjestelmässään kuvatuin menettelyin, voimassa oleva yksityiskohtainen sääntely on käytännössä sitonut toimijoiden kädet yhteen malliin, joka on ollut toimijoiden toiminnan laadun ja laajuuden erilaisuudesta johtuen sopiva vain osalle niistä. Yksityiskohtainen sääntely on vähentänyt myös toimijoiden välisen yhteistyön tarvetta.

Huomattavaa on, että rautatieliikenteen harjoittajilla ja rataverkon haltijoilla on jo nyt Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymät turvallisuusjohtamisjärjestelmät ja

EU-sääntely tarjoaa hyvät lähtökohdat turvallisuusjohtamisjärjestelmien kehittämiseen esitetyin tavoin. Myös velvoitteet toimijoiden väliseen yhteistyöhön ovat olemassa.

Kelpoisuuslain uudistamisen tavoitteena on edistää rautatiejärjestelmän toimivuutta ja kehittämistä sekä liikennejärjestelmäajattelua ja norminpurkoa. Samalla pyritään saamaan kelpoisuussääntely paremmin EU-sääntelyn mukaiseksi, jotta reagointi mm. tulevaan veturinkuljettajadirektiivin päivittämiseen olisi kansallisesti helpompaa. Muutos on yksi monista rautatiejärjestelmään kohdistuvista muutoshankkeista, mikä edellyttää niin viranomaisilta kuin rautatiejärjestelmän toimijoilta paljon. Virasto on valmis jatkossakin edesauttamaan muutokseen valmistautumista ja seuraamaan sekä edistämään sen jalkauttamisen onnistumista ja omalta osaltaan vaikuttamaan siihen, että eri muutoshankkeet saadaan yhteistyössä hyvin läpivietyä.

Kelpoisuuslain uudistamisen lisäksi HE sisältää myös ehdotuksen toimilupatehtävän siirtämisestä ministeriöltä Trafille sekä kaupunkiraideliikennelakiin vaikuttavia ehdotuksia. Trafi tukee myös näitä muutosehdotuksia ja on valmis ottamaan toimilupatehtävän vastaan. Kaupunkiraideliikennelain osalta ehdotus johtaa voimassa olevan lain puolittamiseen ja lainsäädännön hetkelliseen pirstaloitumiseen. Tarkoituksena kuitenkin on, että jäljelle jäävä osuus kaupunkiraideliikennelaista yhdistetään rautatielakiin ns. 4. rautatiepakettia täytäntöönpannaessa, jolloin sääntelykehikkoa saadaan tältä osin yksinkertaistettua.

Yksityiskohtana Trafi tuo esiin vielä lisämuutostarpeen rautatielain (304/2011) turvallisuustodistuksen myöntämistä koskevaan 6 §:ään. Pykälän mukaan yksi turvallisuustodistuksen B-osan myöntämisen edellytyksistä on, että hakija osoittaa, että sen henkilöstöryhmät ja sen käyttämän alihankkijan henkilöstöryhmät ovat asianomaisten määräysten mukaisesti tehtäväänsä koulutettuja ja päteviä. Koska määräystä siitä, miten henkilöstöryhmät tulee jatkossa kouluttaa ja pätevoittää, ei jatkossa esityksen mukaisesti annettaisi vaan ao. asioita tarkasteltaisiin turvallisuustodistuksen A-osaan kuuluvana kokonaisuutena rautatielain 6 §:n 1 momentin alla, rautatielain 6 §:n 2 momentin 2 kohta tulisi kumota.

Kaisa Sainio
Kehityspäällikkö
Liikenteen toimijat